

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

พระศรีอุมาเทวี, พระศรีมหาอุมาเทวี, พระศรีมหามารีอัมมัน หรือที่เรียกกันสั้นๆ ว่า “พระอุมา” เป็นเทวีที่มีความสำคัญมากในศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู ในปัจจุบันนับถือกันว่าพระองค์เป็นชายาของพระศิวะ ซึ่งเป็นเทพเจ้าสูงสุดในศาสนาฮินดูลัทธิไศวะนิกาย พระอุมาได้รับการยกย่องว่าเป็นเทพีที่มีฐานะสูงสุดในลัทธิศักติ (Sakti) คำว่า “ศักติ” หมายถึงความสามารถ อำนาจ ความสูงสุด (กนกวรรณ เจริญธรรม, 2532, หน้า 5) ลัทธิศักติหมายถึง การนับถือเทพสตรีซึ่งถือว่าเป็นพลังอำนาจให้กับเทพฝ่ายชาย (วรรณพรรณ เรื่องทรัพย์, 2547, หน้า 56)

ความเชื่อเกี่ยวกับพระอุมามีวิวัฒนาการมาจากการบูชาเพศหญิงว่ามีฐานะสูงสุดซึ่งเป็นความเชื่อที่มีมาตั้งแต่สมัยยุคหิน จนเมื่อเข้าสู่ยุคอารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุเกิดลัทธิในการบูชาเพศหญิงว่าเป็นสัญลักษณ์ของการให้กำเนิดและความอุดมสมบูรณ์ปรากฏเป็นตุ๊กตาดินเผารูปสตรี หน้าอกใหญ่ สวมเครื่องประดับจำนวนมาก บางครั้งตุ๊กตาดินเผาเหล่านี้มีรูปร่างเหมือนตุ๊กตาดินเผาที่ขุดค้นทางโบราณคดีที่เมืองโมเฮนโจดาโร (Mohenjodaro) และฮารัปปา (Harappa) พบตราประทับรูปผู้หญิงกระจายทั่วไปตามที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุแสดงถึงความเชื่อในการบูชาพระแม่ นอกจากนี้ยังพบหลักฐานเกี่ยวกับการบูชาเพศชาย มีการพบแท่งหิน (Phallic Stone) จำนวนหนึ่งโดยพบคู่กันกับหินวงแหวน (Ring Stone) เป็นสัญลักษณ์ของเพศชายและหญิงซึ่งเป็นต้นกำเนิดพลัง ทั้งนี้ลัทธิการบูชาลึงค์และโยนีได้รับการยอมรับทั่วอินเดียซึ่งในเวลาต่อมาจะถูกรวมเข้าในศาสนาฮินดู (M.C.P. Srivastava, 1979, p. 23 – 24)

เมื่อชาวอารยันเข้ามาตั้งรกรากในอินเดียได้นำความเชื่อในเทพเจ้าของตนเข้ามาด้วย มีการจัดตั้งสังคมและศาสนาบนพื้นฐานที่เพศชายมีบทบาทมากขึ้นในขณะที่บทบาทของเพศหญิงยังคงอยู่ในวรรณกรรมยุคพระเวทชื่อของเทพเจ้าทั้งชายและหญิงเริ่มมีปรากฏในบทสวด (M.C.P. Srivastava, 1979, p. 30 – 32) ตามความเชื่อของชาวอารยันเทพที่เกี่ยวกับการสร้างสรรค์มีทั้งเพศชายและเพศหญิง ฝ่ายเทพบุรุษจะสงบหยุดนิ่ง ในขณะที่เทพฝ่ายชายเป็นพลังขับเคลื่อนซึ่งช่วยในการสร้างสรรค์และการทำลายล้าง ด้วยเหตุนี้เทพและเทพีจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ (Balram Srivastava, 1978, p. 6)

ยุคพระเวทตอนปลาย มีการนับถือเทพสตรีในฐานะชายาของเทพบุรุษมากขึ้นโดยได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้สร้างสรรค์และก่อกำเนิดความอุดมสมบูรณ์ให้กับโลก แนวคิดนี้ได้รับการสืบต่อมาจนถึงสมัยราชวงศ์คุปตะโดยอธิบายลักษณะของเทพีที่เป็นพลังศักติในฐานะชายาของพระศิวะใน

พระนามว่านางปารวตี ซึ่งรูปเคารพของพระศิวะและนางปารวตีพบแพร่หลายในศิลปะสมัยคุปตะ ในช่วงเวลานี้ประติมานวิทยาของพระอุมาหรือนางปารวตีมีวิวัฒนาการมากขึ้นโดยพบในปางดูร้าย คือทศรศมาทิสาศูมรรทีนีแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์และความสมดุระหว่างศักดิ์และเทพฝ่ายชาย ได้เป็นอย่างดี (Balram Srivastava, 1978, p. 12)

จากการที่พระอุมาปรากฏภายในหลายลักษณะ หากเป็นภาคดูร้ายจะมีชื่อเรียกต่างกันไป เช่น พระแม่กาลี พระแม่ทศรศมา ฯลฯ หรือการที่พระองค์ปรากฏคู่กับพระศิวะในท่าประทับนั่งจะมีชื่อเรียกเฉพาะว่าอุมาเมศวร ซึ่งรูปเคารพเหล่านี้พบแพร่หลายในศิลปะอินเดียลัทธิไศวะนิกาย ลักษณะทางประติมานวิทยาในการสื่อความหมายถึงพระอุมาอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม ความเชื่อ และประเพณีท้องถิ่น แม้แต่ในประเทศอินเดียรูปเคารพที่แสดงถึงสัญลักษณ์ของพระอุมา มีมากมายแล้วแต่มีพัฒนาการที่น่าสนใจ

ครั้งเมื่ออารยธรรมอินเดียได้แพร่มายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คติการบูชาพระอุมาได้รับความนิยมเรื่อยมาโดยปรากฏเป็นงานศิลปกรรมในประเทศต่างๆ ที่มีการติดต่อค้าขายและรับอารยธรรมมาจากอินเดีย เช่น ชาว ไทย เขมร ฯลฯ ดินแดนไทยมีร่องรอยการนับถือศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูเรื่อยมาและพบงานศิลปกรรมเกี่ยวกับพระอุมาหลายยุคหลายสมัย เช่น สมัยอิทธิพลศิลปะเขมรในประเทศไทยพบประติมากรรมพระอรรณารีสวรรค์ที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นรูปพระศิวะและพระอุมารวมอยู่ในรูปเดียวกัน สะท้อนให้เห็นปรัชญาของลัทธิไศวะนิกายที่ได้แพร่หลายมายัง ดินแดนนี้ (พิริยะ ไกรฤกษ์, 2553, หน้า 112) นอกจากรูปเคารพพระอรรณารีสวรรค์แล้วในสมัย อิทธิพลศิลปะเขมรในประเทศไทยยังพบประติมากรรมพระอุมาจำนวนมาก ทั้งที่เป็นประติมากรรม เอกเทศ ภาพสลักพระอุมาเมศวร (ประทับคู่กับพระศิวะ) ซึ่งใช้ประดับส่วนต่างๆ ของปราสาท ซึ่งรูปแบบทางศิลปกรรมสอดคล้องกับศิลปะเขมร

ในสมัยสุโขทัย แม้ว่าจะมีหลักฐานการนับถือพระพุทธศาสนาอย่างมาก แต่ยังคงพบงานประติมากรรมที่เป็นเทวรูปกลุ่มหนึ่งในศาสนาฮินดูหล่อด้วยสำริดขนาดใหญ่ เช่น พระพรหม พระนารายณ์ พระอิศวร โดยพบรูปเทวสตรีองค์หนึ่งซึ่งเชื่อว่าเป็นพระอุมา หลักฐานทางศิลปกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับหลักฐานในจารึกสุโขทัยหลักที่ 45 (จารึกปุขุนจิตขุนจอต) ที่กล่าวถึงพระนามของเทพเจ้าในศาสนาฮินดูหลายพระองค์ ความว่า “...มเหสุร พระสทาศีพ...พระกัม พระอรชุน... นพเคราะห์ ทวาทศรา (ศี)...เขจร กินรี ปัก...สรรพสิทธิ รัชชีลลิตี พี (ทยาธร)...(ม) ณี ศรี อุมา เทวากามเทพ...” (กรมศิลปากร, 2548ก, หน้า 158 – 159) จากหลักฐานดังกล่าว แสดงว่าในสมัยสุโขทัย มีคติความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาเทพเจ้าในศาสนาฮินดูอยู่ด้วย และคงมีความสำคัญไม่น้อยเนื่องจาก รูปเคารพกลุ่มนี้มีขนาดใหญ่

ในสมัยอยุธยา ปรากฏร่องรอยอิทธิพลศาสนาฮินดูอย่างเด่นชัดทั้งหลักฐานทางด้านศิลปกรรม และหลักฐานด้านเอกสาร ความเกี่ยวข้องกับศาสนาฮินดูมีมาตั้งแต่แรกสถาปนากรุงศรีอยุธยา ดังปรากฏข้อความในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระพนรัตน์ วัดพระเชตุพน กล่าวถึงพิธี

กลบบัวสุ่มเพลิง (กลบบัตรสุ่มเพลิง) ตามลัทธิของพราหมณ์เมื่อครั้งที่พระเจ้าอู่ทอง (พ.ศ. 1893 – 1912) ทรงโปรดฯ ให้สร้างพระนครขึ้นใหม่ที่ตำบลหนองโสน (พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระพนรัตน์ วัดพระเชตุพน, 2514, หน้า 1) ในสมัยพระเจ้าปราสาททอง (พ.ศ. 2173 – 2199) มีหลักฐานที่เกี่ยวกับคติความเชื่อในศาสนาฮินดูตั้งปรากฏในพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา ความว่า “...ศักราช 998 ปีชวด สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ริ้วเทวสถานพระอิศวร พระนารายณ์ขึ้นมายังชุกุน...” และในพิธิลศักราช มีการบูชาเทพเจ้าในศาสนาฮินดูหลายองค์ (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2540, หน้า 15 – 18)

ในสมัยพระนารายณ์ (พ.ศ. 2199 – 2231) ทรงโปรดฯ ให้หล่อเทวรูปในศาสนาฮินดูหลายครั้งเพื่อใช้บูชาในพระราชพิธีต่างๆ (สมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2475, หน้า 41 – 46) เพื่อเป็นการเสริมอำนาจของกษัตริย์ในฐานะเทวราชา งานศิลปกรรมในสมัยอยุธยาส่วนหนึ่งจึงมีเทวรูปในศาสนาฮินดูปะปนอยู่ด้วยโดยเฉพาะเมืองนครศรีธรรมราชที่ถือว่าเป็นศูนย์กลางของการเผยแพร่ศาสนาฮินดูขึ้นมายังกรุงศรีอยุธยาได้พบประติมากรรมพระอุมา ปัจจุบันจัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราชมีรูปแบบที่สัมพันธ์กับศิลปะอินเดียใต้สมัยราชวงศ์โจฬะ แสดงถึงอิทธิพลของศาสนาฮินดูที่แพร่เข้ามาในดินแดนไทยอีกะลอกหนึ่งและสัมพันธ์กับตำนานพราหมณ์เมืองนครศรีธรรมราช ที่กล่าวว่ามีการนำเทวรูปจากอินเดียเข้ามายังกรุงศรีอยุธยา (ตำนานพราหมณ์นครศรีธรรมราช, 2473, หน้า 5 – 7)

ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ แม้ว่าชนชั้นนำสยามพยายามใช้ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นอุดมการณ์แห่งรัฐ (ดูเพิ่มเติมใน สายชล สัตยานุรักษ์, 2546) แต่ไม่อาจปฏิเสธแนวคิดของศาสนาฮินดูและพิธีกรรมของพวกพราหมณ์ว่ามีส่วนช่วยสร้างความมั่นคงให้กับราชบัลลังก์และสร้างความศักดิ์สิทธิ์รวมทั้งบุญบารมีแก่องค์พระมหากษัตริย์ จึงมีการฟื้นฟูสถาบันพราหมณ์และสร้างเทวสถานโบสถ์พราหมณ์และเสาชิงช้าขึ้นกลางพระนครเพื่อให้บ้านเมืองมีความแข็งแรงตามคติการสร้างโลก (กาญจนา สุวรรณวงศ์, 2539, หน้า 95) นอกจากนี้พระราชพิธีต่างๆ ที่เป็นพระราชพิธีพราหมณ์ได้รับการสืบทอดเรื่อยมา เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีลงทรงโสกันต์ พระราชพิธีคเชนทรसनาน พระราชพิธีตรียัมปวาย ฯลฯ

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2394 – 2411) แม้ว่าพระองค์ทรงลดความสำคัญของพระราชพิธีแบบพราหมณ์ลงโดยให้ความสำคัญกับพิธีทางพระพุทธศาสนามากขึ้น แต่ทรงโปรดฯ ให้จัดพระราชพิธีพราหมณ์อยู่เนืองๆ เช่น ในพ.ศ. 2407 พระองค์ทรงโปรดฯ ให้มีขบวนแห่เทวรูปในศาสนาฮินดู เช่น พระอิศวร พระนารายณ์ พระคณศ พระลักษมี พระมหেশวรี ฯลฯ ในงานพระราชพิธีตรียัมปวาย (พ.ศ. 2407 เลขที่ 1 และ 39) แต่ไม่พบว่าทรงโปรดฯ ให้หล่อเทวรูปขึ้นใหม่ในช่วงเวลานี้ อย่างไรก็ตาม หลักฐานดังกล่าวแสดงถึงความเชื่อในการบูชาเทวรูปในศาสนาฮินดูที่ยังคงได้รับความนิยมเรื่อยมาจนถึงสมัยของพระองค์

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411 – 2453) และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453 – 2468) พระพุทธศาสนาและองค์กรรมสงฆ์ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและมีบทบาทมากขึ้นโดยมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของรัฐที่ทำให้เกิดการรวมชาติ (ดูเพิ่มเติมใน ภัชราพร ช่างแก้ว, 2530) ส่งผลให้คติความเชื่อที่มีต่อศาสนาฮินดูรวมทั้งการเคารพบูชาเทพเจ้าในศาสนาฮินดูเริ่มเสื่อมคลายลงและถูกจำกัดอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์อินเดียที่มีความเชื่ออย่างแนบแน่นกับศาสนาของตน

อย่างไรก็ตาม ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา มีการฟื้นฟูคติความเชื่อที่เกี่ยวกับการบูชาพระอุมาหรือพระแม่กาลี รวมทั้งพิธีกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาฮินดูตามเทวสถานต่างๆ หลายแห่ง ที่เป็นที่ยุ้จักมากที่สุดแห่งหนึ่งคือเทวสถานพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขก สีลม) โดยมีพิธีสงฆ์ สวดมนต์ และถวายอาหารแด่เทพเจ้าและเทพีต่างๆ เป็นประจำทุกวัน นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรมประจำปีที่สำคัญๆ เช่น พิธีนวราตรี (เทศกาลดูเซรา) พิธีวิชัยทัศมิ ซึ่งมีผู้คนที่นับถือศาสนาอื่นๆ โดยเฉพาะชาวไทยเข้าร่วมพิธีจำนวนมาก หรือที่วัดวิษณุ ยานนาวาซึ่งจัดเทศกาลเฉลิมฉลองนวราตรี – ทูรคาบูชาอย่างยิ่งใหญ่ในราวปลายเดือนกันยายนถึงต้นเดือนตุลาคม บางปีมีการว่าจ้างช่างจากอินเดียโดยตรงมาสร้างเทวรูป พระแม่ทุรคา พระลักษมี พระสร้อยดี พระคเณศ และพระขันธกุมาร ขึ้นประดิษฐานบนแท่นบูชาในประรำพิธี มีการสวดมนต์ ร้องเพลงสรรเสริญ และขอพรจากพระแม่เพื่อให้มีความกล้าหาญและชนะศัตรูรอบทิศ ซึ่งมีผู้คนนอกเหนือจากผู้ที่นับถือศาสนาฮินดูเข้าร่วมงานจำนวนมากเช่นกัน (วิชญา ทองแดง, 2551, หน้า 62 – 75)

จากความสนใจในการบูชาพระอุมา พระศรีอุมาเทวี พระแม่กาลี หรือพระแม่ทุรคาของผู้คนในยุคปัจจุบันที่มีมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากำเนิดและพัฒนาการทางด้านคติความเชื่อรวมทั้งรูปแบบของงานศิลปกรรมที่ปรากฏในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับพระศรีอุมาเทวีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่หลากหลายของชาติ ซึ่งจะมีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษา

1. ต้นกำเนิดและพัฒนาการความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพระศรีอุมาเทวี
2. คติความเชื่อและรูปแบบของงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระศรีอุมาเทวีที่พบในศิลปกรรมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
3. ความสัมพันธ์ทางศิลปกรรมระหว่างประเทศไทยกับแหล่งอื่นๆ ผ่านรูปเคารพพระศรีอุมาเทวี
4. เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่หลากหลายของชาติซึ่งจะมีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง

5. เพื่อให้ประชาชนทั่วไปนำผลการศึกษาไปปรับใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวให้กับแหล่งโบราณคดีในท้องถิ่นของตนเอง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาตามแหล่งโบราณคดี เทวสถาน และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ที่พบงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระศรีอูมาเทวี

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้ระยะเวลาในการวิจัย 12 เดือน

แนวคิดในการวิจัย

ในหนังสือ *Architecture of Siam: a cultural history interpretation* ของ Clarence Aasen ตีพิมพ์ใน ค.ศ. 1998 ได้เสนอแนวคิดในการศึกษางานสถาปัตยกรรมรวมถึงงานจิตรกรรม และงานประติมากรรมที่ใช้ประดับตกแต่ง โดย Clarence Aasen เห็นว่าผลงานศิลปกรรมเหล่านี้เป็นผลผลิตของสังคมซึ่งสามารถตอบสนองได้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้งาน เป็นหลักฐานที่สะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ความเชื่อหรือศาสนา สถาปัตยกรรมศาสตร์ ทรัพยากร เทคนิควิทยา รวมถึงการปฏิสัมพันธ์ และการรับศิลปวัฒนธรรมจากแหล่งอื่นๆ (Clarence Aasen, 1998, p.1 – 12) แม้ว่าผลงานชิ้นนี้จะเน้นหนักไปทางสาขาสถาปัตยกรรม แต่ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้ในการศึกษาเพื่อหาคำอธิบายถึงบริบทในการสร้างงานศิลปะได้ทุกประเภท เนื่องจากผลงานศิลปะเป็นผลผลิตของสังคม การเลือกรับหรือไม่รับแนวคิดและรูปแบบในการสร้างงานศิลปกรรมจากแหล่งอื่นๆ หรือการฟื้นฟูคติความเชื่อบางอย่างขึ้นใหม่จึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อ ศาสนา สถาปัตยกรรมศาสตร์ ความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ และการเปิดรับศิลปะวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยกับแหล่งอื่นๆ การศึกษาผลงานศิลปกรรมในแง่มุมดังกล่าวจึงมีส่วนช่วยทำให้เราเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

บททวนวรรณกรรม

ในประเทศไทยมีงานศึกษาและงานวิจัยในทางวิชาการที่เกี่ยวกับคติความเชื่อและรูปแบบศิลปกรรมของพระศรีอูมาเทวีจำนวนไม่มากนัก ส่วนใหญ่ใช้วิธีการศึกษาลักษณะทางประติมากรรมวิทยา (Iconography) และเปรียบเทียบรูปแบบศิลปะจากต้นกำเนิดและพื้นที่ใกล้เคียง ผู้วิจัยจึงแบ่ง

การทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 2 กลุ่มคือ หนึ่ง งานศึกษาที่เกี่ยวกับพระศรีอุมาเทวีโดยตรง สอง กลุ่มงานศึกษาคติความเชื่อในงานศิลปกรรมประเภทต่างๆ งานในกลุ่มแรกได้แก่

พเยาว์ นาคเวก วิทยานิพนธ์เรื่อง *เทพีทศพรคาในเอเชียอาคเนย์ (2526)* เป็นงานศึกษาโดยใช้วิธี ประติมานวิทยาโดยมีจุดมุ่งหมายศึกษาคติและรูปแบบเทพีทศพรคาในเอเชียอาคเนย์โดยใช้หลักฐาน ทางโบราณคดีและหลักฐานจากเอกสาร ผลการศึกษาพบว่าเดิมเทพีทศพรคาเป็นเทพีที่ได้รับการยกย่อง นับถือในกลุ่มชนพื้นเมืองอินเดียก่อนสมัยพระเวทก่อนที่ชาวอารยันจะเข้ามาพิชิตบาตในอินเดีย ต่อมา มีการนับถือลัทธิศักติคือการบูชาเทพีซึ่งเป็นชายาของเทพเจ้าอย่างเป็นทางการเป็นเอกเทศทำให้เทพีมี ความสำคัญมากขึ้นจนถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของพระอุมาซึ่งเป็นชายาของพระศิวะในลัทธิไศวะ นิกายโดยเป็นภาคคู่ร้ายของพระนางและได้กลายเป็นเทพีแห่งชัยชนะ นอกจากนี้เทพีทศพรคายังมี คุณลักษณะอื่นๆ อีกเช่น สามารถประทานความมั่งคั่ง ความสุขและความอุดมสมบูรณ์ให้แก่มวล มนุษย์ รูปเคารพนางทศพรคาที่นิยมนับถือกันมากที่สุดคือเทพีทศพรคามหิษาสุมรรทนี (ปางปราบอสูรรูป ความ) มีความหมายเปรียบเทียบได้ว่าเทพีคือความดี อสูรคือความชั่วร้ายที่ต้องแพ้พ่ายต่อความดี คติความเชื่อดังกล่าวได้แพร่เข้ามายังเอเชียอาคเนย์จนเกิดการนับถือบูชาเทพีทศพรคาในแง่ของการขอ พรและการทำลายล้างศัตรูอีกด้วย โดยรูปเคารพของเทพีทศพรคาในอินเดียนิยมทำเป็นรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่ 2 - 18 กร ส่วนประเทศในดินแดนเอเชียอาคเนย์ บางประเทศได้รับอิทธิพลรูปแบบจาก ประเทศเพื่อนบ้านและนำมาดัดแปลงเป็นของตนเอง

พริศา อ้วนถกล้าน สารนิพนธ์เรื่อง *การศึกษาเจ้าแม่ทศพรคาที่เทวสถานพระศรีอุมาเทวี และที่ เทวสถานীগาภูมัมณฑล (2535)* เป็นงานศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพิธีกรรมและความสำคัญ ของเจ้าแม่ทศพรคาที่เทวสถานพระศรีอุมาเทวีและเทวสถานี่เมืองกาภูมัมณฑล ประเทศเนปาล ผล การศึกษาพบว่าเดิมเจ้าแม่ทศพรคาเป็นเทพีพื้นเมืองของกลุ่มชนเล็กๆ ในอินเดีย เมื่อศาสนาฮินดูเข้ามา มีบทบาทมากขึ้น เจ้าแม่ทศพรคาจึงเป็นเทวีองค์หนึ่งในศาสนาฮินดูโดยมีฐานะเป็นภาคหนึ่งของพระอุ มา ชายาของพระศิวะ ต่อมาพระองค์มีความสำคัญมากขึ้นจนเป็นเทพีผู้นำของลัทธิศักติที่นับถือสตรี เป็นใหญ่ ในลัทธิไศวะนิกาย องค์อุมาจะได้รับการนับถือเป็นศักติของพระศิวะและเป็นผู้มีพลัง อำนาจเหลือล้นสังเกตได้จากการอวดารมาปราบอสูรในปางต่างๆ อย่างมาก เช่น เจ้าแม่กาลิ เจ้าแม่ ทศพรคา เป็นต้น จนกระทั่งปัจจุบันมีการทำพิธีบูชาเจ้าแม่ต่างๆ เพื่อให้ประทานพลังอำนาจและ ค้ำครองต่อผู้ที่เคารพบูชาและจงรักภักดีทั่วดินแดน ซึ่งทั้งคติและพิธีกรรมส่วนใหญ่รับอิทธิพลมา จากอินเดียซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เห็นได้จากประเพณีการบูชาเจ้าแม่ทศพรคาซึ่งเป็นพิธี ฉลองที่ยิ่งใหญ่แต่มีความแตกต่างในด้านความเชื่อในแต่ละลัทธิ โดยไวษณพนิกายถือว่าเป็นวันที่ พระรามรบชนะทศกัณฐ์ โดยจะอุปลอกันเป็นพระรามยิงธนูและเผาหุ่นยักษ์ แต่ลัทธิศักติถือว่าเป็น วันที่เจ้าแม่ทศพรคาทำลายอสูรสำเร็จจะมีการฆ่าควาย แพะ เป็ด ไก่ เพื่อให้สัตว์เหล่านี้เป็นตัวแทนอสูร แล้วจึงฆ่าเสีย สำหรับการฆ่าสัตว์เพื่อบูชายัญต่อเทพนี้มักทำในวัน 14 ค่ำ เดือนสิบ ราวปลายเดือน กันยายนถึงต้นตุลาคม จากการศึกษาพิธีกรรมดังกล่าวเปรียบเทียบกันระหว่างกรุงเทพฯ และเนปาล

พบว่ามิ่งทั้งที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน โดยประเทศเนปาลจะมีพิธีที่คล้ายกับทางอินเดียเหนือ ในขณะที่ประเทศไทยจะรับอิทธิพลจากอินเดียใต้หรือพหุทวีปโดยตรง

กนกวรรณ เจริญธรรม สารนิพนธ์เรื่อง *พระอุมามเหศวรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้* (2532) มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาคติความเชื่อและประติมานวิทยาของพระอุมามเหศวรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลการศึกษาพบว่าพระอุมามเหศวรเป็นรูปเคารพปางหนึ่งของพระศิวะซึ่งปรากฏกายร่วมกันระหว่างพระอุมาซึ่งเป็นชายาของพระองค์ในท่ากอดรัดซึ่งกันและกันตามหลักความเชื่อของลัทธิไศวะนิกายและลัทธิศักติที่ว่าทั้งสองพระองค์เป็นผู้ประทานความอุดมสมบูรณ์ ความสุขและการสร้างสรรค์สิ่งมีชีวิต คติความเชื่อเรื่องพระอุมามเหศวรเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยราชวงศ์กุษาณะ ทางภาคเหนือของประเทศอินเดียราวพุทธศตวรรษที่ 6 – 7 จากนั้นจึงถ่ายทอดลักษณะไปยังอินเดียภาคตะวันออกเฉียงใต้ตามลำดับ ลักษณะของรูปเคารพมีความต่างกันออกไปในแต่ละภูมิภาค เนื่องจากมีวัฒนธรรมประเพณีที่ต่างกัน ลักษณะทางประติมานวิทยาที่พบได้ทั่วไปมักเป็นรูปพระศิวะประทับนั่งในท่าลลิตสนะมี 2 – 4 พระกร ทรงตรีศูล ดอกบัว กวาง กपालะ ประทานพร เชยพระหนูหรือตะพระถันของพระนางอุมา ส่วนพระอุมามักประทับนั่งบนพระเพลาด้านซ้ายของพระศิวะ มักมีพระคเณศ พระขันธกุมาร และเหล่าสาวกประกอบอยู่ด้วย นอกจากรูปเคารพพระอุมามเหศวรได้รับความนิยมแพร่หลายในอินเดียแล้วยังพบว่าประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น เขมร พม่า และไทยมีความนิยมสร้างด้วยเช่นกันเนื่องจากการเดินทางติดต่อกันระหว่างดินแดนทั้งสอง โดยพวกพระและพ่อค้าอินเดียที่เริ่มเดินทางเข้ามาก่อนตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 7 – 8 แม้ว่าเขมร พม่า และไทยรับคติความเชื่อและรูปแบบศิลปกรรมมาจากอินเดีย แต่ได้นำมาดัดแปลงผสมผสานกับแนวคิดของตนเองจนทำให้รูปเคารพพระอุมามเหศวรมีลักษณะเป็นแบบพื้นเมืองและมีความแตกต่างไปจากต้นแบบที่อินเดีย

วรรณพรรณ เรื่องทรัพย์ วิทยานิพนธ์เรื่อง *การศึกษารูปแบบทางสถาปัตยกรรมและประติมานวิทยาที่เทวสถานพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขก สีลม)* (2547) ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มชาวพหุทวีปจากอินเดียใต้มีการติดต่อกับผู้คนในดินแดนไทยมาตั้งแต่สมัยกึ่งก่อนประวัติศาสตร์ และทิ้งร่องรอยอารยธรรมต่างๆ ให้ได้ศึกษา ทั้งที่เป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุ ชาวพหุทวีปซึ่งส่วนใหญ่ได้เข้ามาทำการค้าในประเทศไทยมีความสัมพันธ์เหนียวแน่นกับบ้านเกิดของตนโดยพยายามดำรงเอกลักษณ์ของตนด้วยการนับถือศาสนสถานตามความเชื่อดั้งเดิม หนึ่งในนั้นคือการสร้างเทวสถานพระศรีมารีอัมมันหรือเทวสถานพระศรีมหาอุมาเทวีที่อยู่ในย่านการค้าสีลม หรือที่เรียกว่าวัดแขก สีลม เทวสถานแห่งนี้มีอายุ 150 ปี แสดงถึงการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี รูปแบบของงานสถาปัตยกรรมวัดแขก สีลมแม้ว่าจะมีความพยายามจำลองแบบจากอินเดียใต้ไว้ให้ได้มากที่สุด แต่ข้อจำกัดทางด้านพื้นที่จึงทำได้แต่องค์ประกอบหลักของงานสถาปัตยกรรมแบบอินเดียใต้เท่านั้น โดยรายละเอียดบางอย่างถูกลดทอนลง เช่น ที่เทวาลัยประธาน

ไม่ปรากฏฐานอุปติหรือฐาน โคปุระ หรือการนำพระคณศและพระขันธกุมารมาประดิษฐานไว้ในเทวาลัยองค์เดียวกัน เป็นต้น

เอกสุตา สิงห์ลำพอง วิทยานิพนธ์เรื่อง *รูปเคารพในศาสนาฮินดูสมัยกรุงศรีอยุธยา* (2550) เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบศิลปะและกำหนดอายุสมัยหลักฐานด้านงานศิลปกรรมเนื่องในศาสนาฮินดูในสมัยกรุงศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า รูปเคารพในศาสนาฮินดูสมัยกรุงศรีอยุธยาสามารถแบ่งกลุ่มได้ตามอิทธิพลทางด้านรูปแบบศิลปะเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มอิทธิพลศิลปะเขมร – สุโขทัย กลุ่มอิทธิพลศิลปะเขมรระลอกที่ 2 และกลุ่มอิทธิพลศิลปะอินเดียได้ จากหลักฐานด้านงานศิลปกรรมและเอกสาร พบว่าในช่วงพุทธศตวรรษที่ 21 ศาสนาฮินดูเข้ามามีบทบาทในกรุงศรีอยุธยาเป็นอย่างมาก เนื่องจากพบเทวรูปฮินดูที่สามารถกำหนดอายุได้ว่าอยู่ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวจำนวนมากที่สุด สอดคล้องกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ระบุในหลักฐานเอกสารว่ามีการประกอบพระราชพิธีเพื่อการยอมรับนับถือศาสนาฮินดูโดยพระมหากษัตริย์ รวมทั้งมีงานวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคติความเชื่อแบบฮินดูด้วย

กลุ่มที่สอง งานศึกษาคติความเชื่อในงานศิลปกรรมประเภทต่างๆ ได้แก่

จิรัสสา คชาชีวะ วิทยานิพนธ์เรื่อง *คติความเชื่อและรูปแบบของพระพิฆเนศที่พบในประเทศไทย* (2527) เป็นงานศึกษาที่ใช้หลักฐานเอกสารและโบราณคดี ผลการศึกษาพบว่าในประเทศไทยพบหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับพระพิฆเนศจำนวนมากโดยรับอิทธิพลมาจากอินเดียตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา ความเชื่อเดิมที่มีต่อการบูชาพระพิฆเนศในฐานะเทพแห่งการขจัดอุปสรรคและเป็นเทพผู้บันดาลความสำเร็จในเวลาเดียวกัน ในประเทศไทยพบหลักฐานทางโบราณคดีทางภาคใต้ของไทยซึ่งมีอายุเก่าแก่ที่สุดและมีรูปแบบทางศิลปกรรมใกล้เคียงกับศิลปะอินเดียในราชวงศ์โจฬะ (ราวพุทธศตวรรษที่ 16 – 17) ในเวลาต่อมาคติความเชื่อและรูปแบบพระพิฆเนศในประเทศไทยค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไปโดยรับอิทธิพลศิลปะเขมรเข้ามาผสมซึ่งได้แก่ศิลปะสมัยบายัน (ราวพุทธศตวรรษที่ 17) ปรากฏหลักฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคกลางบางส่วน คติที่รับมาจากเขมรถือว่าพระพิฆเนศทรงเป็นเทพแห่งศิลปวิทยา ในขณะที่พื้นที่ภาคเหนือได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูน้อยที่สุด มีคติความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศเช่นกัน แต่เป็นการรับมาจากทิเบตและพม่าโดยพระพิฆเนศอยู่ในฐานะเทพชั้นรองคือทวารบาล ปัจจุบันประเทศไทยมีการนับถือพระพิฆเนศในฐานะเทพแห่งศิลปวิทยาอย่างแพร่หลาย แต่รูปแบบศิลปะได้เปลี่ยนจากการรับอิทธิพลศิลปะเขมรเป็นศิลปะชวา เนื่องจากสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีการติดต่อกับชวาโดยเสด็จประพาสชวาถึง 2 ครั้ง

พรพรรณ เกิดผล วิทยานิพนธ์เรื่อง *การเปลี่ยนแปลงคติความเชื่อเรื่องเสาหลักเมืองสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325 – 2535* (2542) เป็นงานศึกษาหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่แสดงให้เห็นว่าคติความเชื่อเรื่องเสาหลักเมืองสัมพันธ์กับสำนักเรื่องอำนาจของชนชั้นนำสยามในช่วงเวลาดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่าคติความเชื่อเรื่องเสาหลักเมืองปรากฏครั้งแรกในสมัยต้นรัตนโกสินทร์

ในฐานะเทพารักษ์ประจำเมือง เนื่องจากสมัยต้นรัตนโกสินทร์พระมหากษัตริย์สยามยังไม่มีพระราชอำนาจเหนือพระราชอาณาเขตอย่างแท้จริง ชนชั้นนำสยามจึงนำเอาคติความเชื่อเรื่องเสาหลักเมืองมาใช้ในฐานะสัญลักษณ์ของอำนาจจากศูนย์กลางที่มีไปยังเมืองต่างๆ ด้วยการตั้งเสาหลักเมืองขึ้นเฉพาะเมืองที่จัดตั้งขึ้นใหม่ที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ในแต่ละรัชกาล ต่อมาเมื่อพระมหากษัตริย์สยามทรงตระหนักถึงพระราชอำนาจที่ควรจะมีอย่างเต็มที่จึงมีการสร้างพระสยามเทวาธิราชในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อให้เป็นเทพารักษ์ที่มีอำนาจสูงสุดประจำอาณาจักร เมื่อมีการปฏิรูปการปกครองในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสถาปนาระบบราชการแบบใหม่ทำให้ปกครองเมืองที่อยู่ในพระราชอาณาเขตได้อย่างเต็มที่ ทำให้ความนิยมในการตั้งเสาหลักเมืองลดลง อย่างไรก็ตามคติความเชื่อเรื่องเสาหลักเมืองไม่ได้สูญหายไปจากสังคมไทยโดยชนชั้นนำสยามได้นำความเชื่อเรื่องเสาหลักเมืองมาปรับใช้ในการแสดงอำนาจจากส่วนกลางที่กระจายไปตามเมืองต่างๆ ด้วยการยอมรับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ตามเมืองต่างๆ ในฐานะหลักเมือง การตั้งเสาหลักเมืองได้ถูกรื้อฟื้นขึ้นอีกครั้งในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม หลังจากนั้นการตั้งเสาหลักเมืองได้รับการปฏิบัติเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันที่มีการประกาศให้มีการตั้งเสาหลักเมืองทั่วประเทศในพ.ศ. 2535

สันติชัย ศรีโพธิ์ วิทยานิพนธ์เรื่อง *คติความเชื่อในประติมากรรมรูปสัตว์ที่ปรากฏในศาสนสถานเทศบาลนครขอนแก่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น (2548)* เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคติความเชื่อในการนำประติมากรรมรูปสัตว์ทั้งที่เป็นงานแกะสลักไม้ แกะสลักหิน และงานปูนปั้นมาประดับศาสนสถาน ได้แก่ สิม หอแจก หอระฆัง และประตูโขง ในเทศบาลนครขอนแก่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 12 วัด ผลการศึกษาพบว่าประติมากรรมดังกล่าวมีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ได้แก่ พุทธประวัติ ชาดก ตำนาน และปริศนาธรรมเรื่องสัตว์ที่เป็นผู้พิทักษ์ศาสนสถาน ซึ่งมีคติที่แตกต่างกัน เช่น ยกย่องให้เป็นสัตว์สัญลักษณ์ได้แก่ นาคช่อฟ้า นาคไບระกา นาคสะดุ้ง เป็นต้น หรือเป็นเครื่องป้องกันภัยในความหมายที่ใกล้เคียงกัน โดยมีทั้งที่เป็นรูปแบบเลียนแบบธรรมชาติ ครึ่งคนครึ่งสัตว์ หรือมีลักษณะเป็นสัตว์หลายอย่างผสมกัน รูปแบบเหล่านี้เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของผู้รู้ เจ้าอาวาส และเจ้าศรัทธาเป็นผู้กำหนด

วิลาวรรณ สมพงษ์เจริญ การค้นคว้าอิสระเรื่อง *คติความเชื่อของคนไทยสมัยสุโขทัย พ.ศ. 1726 - 2006 (2550)* มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศึกษาคติความเชื่อของคนในสมัยสุโขทัยโดยใช้หลักฐานจากจารึก ผลการศึกษาพบว่าชนเผ่าไทที่อพยพเข้ามาในลุ่มแม่น้ำปิง แม่น้ำยม และแม่น้ำน่านในต้นพุทธศตวรรษที่ 18 มีคติความเชื่อเกี่ยวกับพลังธรรมชาติที่สถิตอยู่ในภูเข่า แม่น้ำ ท้องฟ้า แผ่นดิน ป่าเขา และความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ จารึกสุโขทัยแสดงให้เห็นถึงความเชื่อดั้งเดิมที่ยังคงดำรงอยู่แม้ว่าจะมีการนับถือพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูปะปนไปกับพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นสิ่งที่ใช้รองรับสิทธิธรรมของกษัตริย์ การผสมผสานความเชื่อ

ทางด้านศิลปกรรมเป็นผลสืบเนื่องจากการผสมผสานความเชื่อทางศาสนา เห็นได้จากเทวสถานบางแห่งมีการผสมสถาปัตยกรรมในศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู เช่น วัดเจ้าจันทร์ วัดศรีสวาย เป็นต้น รวมทั้งศิลปวัตถุบางชิ้นได้รับอิทธิพลศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูเช่นกัน ต่อมาเทวสถานเหล่านี้ถูกเปลี่ยนเป็นวัดในพุทธศาสนา เชื่อว่าความนิยมในการนับถือในศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูได้รับการสืบทอดแต่จำกัดอยู่ในชนชั้นปกครองและประชาชนบางส่วน เห็นได้จากจารึกบางหลักยังคงกล่าวถึงความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตีความเชื่อในงานศิลปกรรมประเภทอื่นๆ และงานศึกษาตีความเชื่อในงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระศรีอุมาเทวีจะเห็นว่ายังขาดคำอธิบายแนวคิดและรูปแบบศิลปกรรมที่เชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับพระศรีอุมาเทวีอย่างครบถ้วน อีกทั้งยังขาดความต่อเนื่องในแต่ละยุคสมัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะทำการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ต่อไป

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. วิธีการดำเนินการวิจัย

1.1 ศึกษาเอกสารชั้นรองที่มีผู้วิเคราะห์แนวคิดและรูปแบบในการสร้างงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระศรีอุมาเทวี

1.2 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปกรรมที่พบในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับพระศรีอุมาเทวี

1.3 เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตและถ่ายภาพงานศิลปกรรม

1.4 สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น พราหมณ์ ผู้ที่เข้าร่วมพิธีสักการะพระศรีอุมาเทวีตามเทวสถานต่างๆ

1.5 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทางด้านศิลปกรรมประกอบกับข้อมูลจากเอกสาร และข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1.6 เขียนรายงานการวิจัยโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

1.7 นำเสนอผลการศึกษา

1.8 จัดสัมมนาเพื่อถ่ายทอดความรู้

2. สถานที่เก็บข้อมูล

2.1 ห้องสมุดต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร หอจดหมายเหตุแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ

2.2 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครและพิพิธภัณฑสถานประจำจังหวัดอื่นๆ รวมทั้งแหล่งโบราณคดีที่พบงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระศรีอุมาเทวีในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เข้าใจถึงต้นกำเนิดและพัฒนาการความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพระศรีอุมาเทวี
2. เข้าใจถึงรูปแบบ ความหมาย และความสัมพันธ์ทางศิลปะที่เกี่ยวข้องกับพระศรีอุมาเทวีระหว่างประเทศไทยและแหล่งอื่นๆ
3. เข้าใจถึงความเชื่อของสังคมไทยที่มีต่อพระศรีอุมาเทวีในยุคปัจจุบัน
4. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่หลากหลายของชาติซึ่งจะมีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง
5. เป็นแนวคิดและพื้นฐานความรู้ในการศึกษาวิจัยหัวข้อที่เกี่ยวข้อง
6. บริการความรู้แก่ประชาชนด้วยการจัดสัมมนาและเขียนบทความวิชาการตีพิมพ์เผยแพร่